

Resp. 2° Generatim loquendo, peccatum saepius repetitum brevi tempore facilius inducit eius consuetudinem, quam si longioris temporis intervallo totidem vicibus repeteretur. — S. Lig. *in Praxi Confess.* n. 70.

mihî mentem, *novas eiusmodi promere facilitates*, tum quia nihil unquam habui antiquius, quam ut tritas probatorum Doctorum vias sequerer, tum quia post exquisitissima tot Doctorum studia satis enimvero arduum videbitur novi aliquid proferre. Quod si quid novum in hisce *Notis* visum est quibusdam, id vero per accidens factum dixeris, quatenus ex ditissimo magistrorum nostrorum thesauro rursus in lucem fuerit quidpiam revocatum, quod videri nonnullis novum potuit, postquam praesertim ab elapso saeculo etiam in nostra Italia plures scholas Opera et doctrinae v. gr. Gennetti, Witasse, Merbesii, Colleti, Iuveninii, Ludovici Habert, Antoine et huius farinae aliorum invaserant: quibus malis medendis etiam, immo potissime divina providentia B. Doctorem Alphonsum excitavit.

2° Addit Cl. Berardi (pag. 7.): *Quid autem sentiat* (Ballerini) *circa sententiam benignam, quae concedit quidem absolvi posse recidivos per plures vices, sed postea obligat ad differendam ipsius absolutionem, nisi praebeant aliquod signum extraordinarium, non satis aperte declarat. Ex una parte videtur excludere etiam tunc obligationem differendi absolutionem, negare necessitatem cuiuscumque signi extraordinarii, et reicere theoriam signorum extraordinariorum..... Ex alia parte videtur omnino quod exigat aliquod signum extraordinarium, quatenus scilicet poenitens propter quandam specialem Confessarii admonitionem manifestiorem dolorem ostendat.*

Resp. Ballerini id sentit, quod sentium aut certe sentire omnes debent, nimirum 1° non posse eum absolvi, qui non est dispositus, et absolvi illum posse, qui dispositus appareat, 2° confessarii munus

esse, ut dispiciat, afferat, nec ne, poenitens dispositionem, id est, ut ait Tridentinum, *animi dolorem ac detestationem de peccato commisso cum proposito non peccandi de caetero*; quod munus necessarium est, tum si poenitens habitus sit ac recidivus, tum si talis non sit; 3° ex adiunctis desumi, quo pacto de hac dispositione certior fiat, quantum satis est, confessarius. Interdum enim haec dispositio ex indole et statu poenitentis aliisve adiunctis satis apparet, interdum de ea incertus confessarius haerebit, interdum eam plane deesse deprehendet. In primo casu non est, cur ulterius confessarius sit sollicitus; in secundo media adhibebit ad dubium depellendum; in tertio curam suscipiet, ut eum divina gratia indispositum poenitentem, si fieri potest, efficiat dispositum.

Quod vero indicia, ex quibus dispositio arguatur, quidam alicuius claritatis gratia distinxerit in *ordinaria* et *extraordinaria*, vel in *communia* et *specialia*, esto quidem, si tamen sat dilucide rem proponant: nam Gury v. gr. quaedam dicit *ordinaria*, quae S. Alphonsus censet *extraordinaria*; et rursus quod in Petro ordinarium est, in Ioanne extraordinarium videbitur; imo pro diverso confessariorum iudicio accidit alteri extraordinarium, quod alteri ne ut ordinarium quidem probabitur, cuiusmodi morosos confessarios notat et Leonis XII. Constitutio, de qua sup. in hac *Nota*. Caeterum rei substantia in hoc residet, ut Confessarius, undecumque demum iudicandi argumenta hauriat, prudens illud de poenitentis dispositione iudicium efformet, quod etiam S. Alphonsus, prouti in hac et praecedenti *Nota* innuimus, sufficiens ad rite absolvendum censuit. Sintne haec dispositionis argumenta seu iudicia dicenda *ordinaria*, an *extraordinaria*

434. — QUAER. 2° *Quaenam sint signa extraordinaria doloris?*

Resp. Sequentia communiter recensentur: 1° si poenitens multo maiorem conatum, quam antea, adhibuerit ad sese emendandum; vel si fuerit

iuxta quorundam theorias, quaestio minoris momenti videri potest.

3° Quaerit (pag. 8.) Cl. Berardi: *Quid si vel propter defectum fervoris in hac (confessarii) admonitione, vel ut illa sit ferventissima, poenitens nullum unquam speciale signum praebeat? Potestne nihilominus semper absolvi, aut adestne vera obligatio tunc dimittendi illum sine absolutione? Quid senserit Ballerini, non satis aperte constat.*

Resp. Huius dubii solutio facile colligitur tum ex textu Gury, tum ex adiectis *Notis*; quoties nempe constare de sufficienti poenitentis dispositione non potest, in promptu est norma, quam cum poenitente dubie disposito servandam communissima doctrina tradit.

4° Addit Cl. Berardi (pag. 29.): *Omnes dicunt, aut manifesto supponunt, Confessarium nedum ex consilio posse, sed teneri differre absolutionem recidivis, nisi praebeant aliquod signum extraordinarium. Idcirco non videtur accurata sententia Ballerini scribentis: « Unos reperies Salmanticenses, qui ceu probabilius tradunt, quod tunc non solum salubre erit consilium differre absolutionem, sed ad id tenebitur confessarius. »*

Et in eandem rem vir Cl. (pag. 43.) scribit: *Aliam obiectionem facit P. Ballerini prout sequitur: Decem theologi, idest Lugo, Sayrus, Bonacina, Tolentus etc. nullam ponunt obligationem differendi absolutionem recidivis: imo aperte supponunt, ipsos semper absolvi posse. Tum post multa concludit (p. 48.): Multiplici ergo ratione etiam ista P. Ballerini obiectio corruiere videtur.*

Et de eadem re vir Cl. iam praemiserrat (pag. 40.): *Ballerini dicit, quod*

si solos excipias Salmanticenses,.... caeteri theologi antiquiores expresse affirmant aut manifesto supponunt poenitentem absolvi posse, atque dilationem absolutionis ut mere utilem, atque adeo solum ex salubri consilio, et quandoque tantummodo admittendam proponunt.

Resp. Decem illi theologi a Ballerino non afferuntur contra praxim differendi absolutionem recidivis extraordinario doloris signo carentibus, ac multo minus ut probetur, eiusmodi recidivos semper absolvi posse. Et, ut plane dicam, paulisper difficile intellectu est, quomodo Cl. Berardi aut alius quispiam suadere sibi poterit, hoc doctrinae monstrum a nobis tradi aut defendi. Equidem iuxta ipsos recidivus extraordinarium signum nullum afferens sin minus habendus sit eum positive indispositus, saltem talis est censendus, de quo non constet, utrum sit dispositus. At vero quamnam rationem afferunt, ut affirmare non dubitent, ex Ballerini sententia absolvi semper posse recidivum, de quo nullatenus constet, utrum sit dispositus? Immo quis unquam e theologis hoc opinionis portentum protulit? Nam novimus quidem, hanc opinionem Ioanni Sancio fuisse attributam; at erronee, ne dicam per meram calumniam, id factum in praec. *Nota* animadvertsum est.

Caeterum quorsum adducti sint decem. Illi theologi, manifeste ex scopo illius *Notae* (*Not.* ad n. 433.) patet. Ibi expresse sermo est *de poenitente rite disposito*, quocum adhiberi utiliter posse dilatae absolutionis remedium, ut ad corrigendam pravam consuetudinem impellatur, auctoritatem decem eorum theologorum confirmatur. Quin imo in allegatis DD. testimoniis agi de poenitente rite

notabiliter emendatus: *a fortiori* si vitam iam integre in melius mutaverit; 2° si peccatum diu celatum cum magno rubore confiteatur; 3° si remediis a Confessario praescriptis diligentius usus sit, 4° si longum iter

disposito inde ibidem evincitur, quod dilationem absolutionis mere *utilem*, non autem *necessariam* dicant. Quod vero isti Doctores (ita disertis verbis in ea Nota) *disserant* DE POENITENTE DISPOSITO, *inde manifeste patet, quod absolutionis dilationem insinuent non tamquam necessariam, sed ut mere utilem, et ex mero consilio, et solum aliquando adhibendam*: quae quidem verba satis per se indicant, *necessariam* etiam iuxta nos esse dilationem absolutionis, quoties poenitens minus dispositus deprehendatur, aut de eiusdem dispositione non satis constet. Quod vero ibi ad indicandum poenitentem *rite dispositum* non usurpetur phrasim *signorum extraordinariorum*, pareat Cl. Berardi; at 1° non erat hic locus; 2° habeat, per nos licet, quisquis velit, hanc phrasim ceu necessariam: at nobis invicem venia detur, ut quandoquidem hic dicendi modus per tot saecula necessarius visus non est, ita nova hac theologica lege nemo constringatur, ac multo minus perperam intelligatur, si cum recepta theologorum consuetudine alio loquendi modo quis utitur.

5° Advertet hic forte Cl. Berardi, hosce decem theologos in medium trahi etiam in *Nota* immediate huic praecedente, ubi sermo est de Recidivis.

Resp. Hoc verissimum est. Sed simul verum est, hos Doctores ibi allegari, non quidem ut eorum sententia exponatur circa modum agendi cum recidivis, aut de dispositione eorum iudicandi, sed solum ut ostendatur, minus ad rem S. Doctorem Alphonsum hos Doctores, eaque horum loca allegasse, quae a nobis in *Nota* ad n. 621. allata fuerant. Quod ergo Cl. Berardi ait: *Ballerini dicit, quod si solos excipias Salmanticenses..., caeteri theologo antiquiores expresse affirmant,*

vel manifeste supponunt poenitentem absolvi posse etc., id sensum sane exprimit, quem utique visus sibi est, posse Ballerinio attribuire, sed non quem aut verba aut contextus Notarum Ballerini ferant.

Itidem verum est, quod vir cl. habet, collatis Notarum contextibus laudatos Doctores ceu Salmanticenses oppositos apparere; neque vero res aliter se habere ob evidentiam facti poterat; quippe Salmanticenses ipsi (Tr. 17. c. 2. n. 170.) ab eorum Doctorum sententia, quam alioquin probabilem dicunt, se discedere palam profitentur. Veruntamen ne huic oppositioni sensus minus veritati consonus affingatur, habendus prae oculis est scopus propter quem in *Nota* praec. tum praedictorum Doctorum, tum Salmanticensium mentio iniicitur. Quemadmodum videlicet finis in scenam trahendi eos Doctores unicus hic fuit, ut ostenderetur aliam esse sententiam S. Doctoris Alphonsi, aliam vero eorum Doctorum, quorum allegationes se sumpsisse ex n. 168. loc. cit. Salmantic. ipsemet indicabat; ita et disserendi de Salmanticensibus haec ratio extitit, ut palam fieret, S. Doctoris sententiam distare a Salmanticensium quoque placitis, a quibus tamen suam hausisse sententiam videtur. Porro ex eo, quod diversa ibi exhiberi causa videatur propter quam S. Alphonsi doctrina distat modo a laudatorum Doctorum, modo a Salmanticensium sententia, non sequitur profecto, rationem oppositionis inter eos Doctores et Salmanticenses eam esse, quam vir cl. assignat. Nihil equidem in *Nota* curae fuit plus aliquid addere de quaestione, prouti eam Salmanticenses pertractant; quippe ad scopum *Notae* nullatenus id pertinebat. At si ea inspicatur, haud aegre appare-

fuerit aggressus ad confessionem rite peragendam; 5° si impense requirat, ut confessionem generalem instituat, aut maiorem vitae antea peccatorum partem repetere velit; 6° si fuerit inductus extraordinario motivo ad confitendum, nempe, concionis auditae, morte alicuius amici, etc.; 7° si confiteatur cum magna humilitate et verbis compunctionem cordis redolentibus (saltem ordinarie); 8° si sponte asserat se velle omnino peccatum vitare cum omni incommodo: *a fortiori* si dicat se malle mori quam peccare; 9° si suspiria aut gemitus edat, vel lacrymas fundat (saltem ordinarie); 10° non raro etiam spontanea confessio haberi potest ut signum extraordinarium doloris, praesertim in illis iuvenibus et viris, qui seipsos et timorem humanum vincere debent, ut ad confitendum accedant.

432. — QUÆR. 3° *An absolutio negari possit consuetudinario, qui recusat confiteri pluries in anno?*

Resp. Neg. per se, si aliunde videatur sufficienter dispositus; quia nullum est praeceptum confitendi pluries in anno, et sunt alia media, quae iniungi possunt ad consuetudinem vincendam. Tales potius sunt

bit tum alia ratio praedictae oppositionis, tum etiam ratio, cur Salmanticensium opinio prorsus singularis dici queat.

Quaestionem nimirum instituunt (l. e. n. 167.) de habente consuetudinem peierandi vel blasphemandi, qui ad confessionem accedat *cum dolore de praeteritis et imposterum emendam* FIRMITER PROPONAT. Tum (n. 168.) primam sententiam (ipsis probabilem) afferunt, *quod licet salubre sit consilium differre absolutionem, quando creditur profutura talis dilatio: at si poenitens cum dolore et proposito firmo accedat*, potest illum absolvere. In secunda sententia afferenda addunt, quod non solum potest, sed debet poenitens absolvi, si *cum dolore et proposito dicto accedat...*, nisi ex aliqua circumstantia eum non habere verum dolorem diiudicet. At vero nonne ista praeferunt eum statum poenitentis, quem, ut vidimus, etiam S. Alphonsus sufficientem censuit, ut possit absolvi? Nonne idipsum confirmat allegatio Suarezii, Sanchezii, Palai etc., qui adducuntur uti arbitantes poenitentem satis esse dis-

positum, ut absolvi possit? Nonne id suadet et secundae sententiae allegatio, ubi Ioan. Sancius adducitur, contendens contra primae sententiae auctores, nunquam esse differendam absolutionem, propterea quod plus prosit gratia sacramenti quam absolutionis dilatio? Nonne demum ipsi Salmanticenses concedunt, posse eum poenitentem absolvi, si ratio quaequam extrinseca id postulare videatur? Non ergo eo sensu accipienda est oppositio inter Salmanticenses et Auctores, a quibus discedunt, quasi hi censeantur sensisse, absolvi poenitentem quoque posse, de cuius sufficienti dispositione non constet, sed potius pronum est concludere, habita contextus totius ratione Salmanticenses in severiorem prae ipso S. Alphonso doctrinam quadantenus declinasse, quatenus singularia doloris signa exegerint, ubi iam satis poenitens dispositus dignosci poterat, utrumque diffidendum non sit, quaedam inibi (quod novum in hoc opere non est) permisceri elementa, quae omnimodam in ea rerum congestionem cohaerentiam desiderandam relinquunt.

suaviter et fortiter inducendi, ut saepius accedant, v. gr. in festo Pentecostes, Assumptionis B. Mariae Virg., Nativitatis Domini, etc.

QUAER. 4° *Quid agendum cum iis, qui confitentur immediate ante matrimonium contrahendum, et hucusque pravae consuetudini addicti fuere?*

Resp. 1° Si inter se peccare soliti fuerint, facilius absolvi possunt; occasio enim per matrimonium cessabit.

Resp. 2° Maior est difficultas, si prava consuetudo ex alia parte proveniat; attamen magis expedit tales absolvere saltem conditionate, quam non absolutos dimittere, nisi de eorum indispositione certo constet (13).

PUNCTUM III. — *De poenitentibus piis.*

Confessarius constituitur non tantum ad absolvendos peccatores, sed etiam ad animas in via perfectionis dirigendas; omnibus enim Confessariis repetit Dominus, quod olim Ieremiae dixit: *Ecce constitui te super gentes, ut evellas et dissipas, aedifices et plantes.*

Regulae generalis directionis.

453. — I^a *Regula.* Ante omnia studeat Confessarius poenitentium intimos animi motus et conditionem perspicere, ut instructionem possit illorum capacitati et naturae accommodare; neque enim omnes sunt eodem spiritu ducendi, nec uno modo omnes regendi. — Vide S. Lig. in *Praxi Conf.* n. 99. et seq.

II^a *Regula.* Ducat poenitentes ad perfectionem per gradus et ordinate, ita ut prius conentur assequi primum virtutis gradum quam ad supremum contendant, v. gr. prius discant operari recta intentione (14), et actiones ordinarias recte peragere, quam altiora excogitent; prius discant levia patienter ferre, quam gravia appetant; prius discant pati aequo animo, quam de adversis velint gaudere (15).

(13) Quaestio istiusmodi, additaque solutio theoriam redolent, quam neque Auctor ipse probat, eorum scilicet, qui quemlibet consuetudinarium a priori definiunt uti indispositum atque absolutionis incapacem. Cui quidem theoriae ea quoque repugnant, quae A. sup. (a n. 445.) praemiseraat. Scholarum catholicarum doctrina certa est, quemlibet poenitentem, sive sit consuetudinarium sive non, absolvi non posse, si non appareat dispositus, absolvi vero posse, si sufficientia verae poenitentiae indicia praebeat. Et cum in

casu dilatio absolutionis grave inducat incommodum, quando sufficienter dispositus appareat, non solum potest, sed debet sine dilatione absolvi.

(14) Intellige de recta intentione *negative*, idest ne actionibus ex obiecto bonis finem inordinatum superaddant. Nam finem rectum si intelligas, *ut actio Deo placeat, ob amorem Dei fiat, etc.*, non primum seu infimum habes gradum virtutis, sed supremum, qui in exercitio perfectae charitatis residet.

(15) Adverte tamen illud, *Spiritus,*

III^a *Regula.* Doceat omnes, perfectionem cuiusque in eo sitam esse, ut opera ordinaria bene peragant, v. gr. ut bene orent, Missae intersint, laboribus sese exercent, refectionem corporis modo, quo par est, sumant, inoffense cum proximo conversentur, omnia denique, ad quae ex officio et statu incumbunt, recte obeant.

454. — IV^a *Regula.* Probet opportune poenitentes devotionem profitentes, ut advertat quo spiritu ducantur, an Dei vel mundi, amoris vel timoris; et quis affectus sit in eis praedominans, qui primo mortificandus sit. Attamen non omnes eodem modo probandi et tractandi sunt, sed cautela et discretionem opus est: sic benignius excipiendi, qui ad tristitiam proni sunt, ne in animi deiectionem labantur; animae etiamnum tenerae, quas Deus primo sibi conciliat, mollius sunt tractandae; si autem animae sint nobiliores aut fortiores, vel habeant beneficia Dei extraordinaria, suavitati iungenda est quaedam severitas. Sed caveat Confessarius, ne probatio sit aperta (16); secus enim nihil prodest.

V^a *Regula.* Non imponat, quinimo, ubi opus sit, temperet extraordinarias poenalitates; sed sic instituat animas, ut ipsaemet eas sponte deponant; neque credendum illarum spiritui, quae studiose extraordinaria sectari deprehenduntur, nisi adsint signa certa eas impulsu divino duci. Si quis advertatur esse in rebus agendis proprii iudicii tenax, suaviter est corrigendus (17).

VI^a *Regula.* Curet, ut ii qui ad sacram Synaxim frequenter accedere possunt, singulis hebdomadis aut saltem bis in mense confiteantur (18).

Vide plura apud S. Ligorium, in Praxi Confessarii.

ubi vult, spirat; insuper quosdam, Deo sic permittente, defectibus infici, dum alioquin magnis Dei donis, solidoque virtutum fructu abundant.

(16) Caveat praesertim, ne hisce probationibus plus quam parcissime et rarissime utatur. Nam fere occasiones internoscendi spiritum, quo poenitentes ducuntur, centies se sponte offerent.

(17) Num cum persona proprii iudicii tenaci *suaviter* agendum sit, nec ne, potius ex perspecta eius indole et adiunctis definiendum videtur. Illud sane maxime interest, ut huic vitio prorsus efficae confessarius medeatur. Tenacitas enim iudicii aegre componetur cum perfecta illa obedientia, sine qua et profectus

in vera virtute vix ullus sperari potest, et gravis quoque ruinae periculum non frustra timetur. Eam in rem S. Ignatius Loyola (*Epist. De virtute obedientiae* §. 11.) apposite affert verba Cassiani (*Collat. 2. Abb. Moysis cap. II.*): *Nulla alio vitio tam praecipitem diabolus monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quam cum eum, neglectis consiliis seniorum, in suo iudicio persuaserit, ac definitione, doctrinave confidere.*

(18) Simul autem caveat, ne si forte eiusmodi personae statis temporibus accedere ad confessionem non possint, idcirco etiam S. Communionem abstineant.